

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

SRP

СРПСКИ ЈЕЗИК
КЊИЖЕВНОСТ И ЈЕЗИК

DRŽAVNA MATURA ŠK. GOD. 2021./2022.

SRP.48.SR.R.K1.28

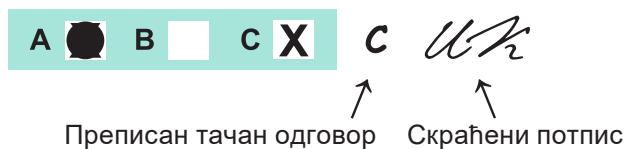

49665

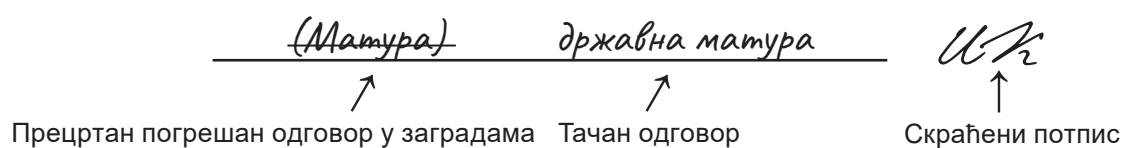
Начин означавања одговора на листу за одговоре:

Начин исправљања погрешака на листу за одговоре:

Начин исправљања погрешака у испитној књижици:

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не решавајте задатке док то не одобри водитељ испитне просторије.

Налепите идентификационе налепнице на све испитне материјале које сте добили у сигурносној кеси.

Испит траје **90** минута.

Испред сваке групе задатака наведено је упутство за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Можете да пишете по страницама ове испитне књижице, али **одговоре морате означити знаком X на листу за одговоре**.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин исправљања погрешака. Приликом исправљања погрешака потребно је ставити скраћени потпис. **Забрањено је потписати се пуним именом и презименом.**

Користите искључиво хемијску оловку која пише плавом или црном бојом.

Када решите задатке, проверите своје одговоре.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 28 страница, од тога 4 празне.

I. Књижевност

Задаци уз полазни текст

Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан.

Тачне одговоре треба да означите знаком X на листу за одговоре.

Тачан одговор доноси један бод.

Задаци од 1. до 9. односе се на полазне текстове.

Писмо Харалампију

(одломак)

Дајем ти на знање, друже мој, да сам прешао из Хале у Лајпсик¹ за слушати и овде што учени људи говоре; гди намеравам пребивати најмање једну годину; и мислим с помоћу бога, и којег доброг Србина, дати на штампу, с грађанскимцима², на наш прости српски језик, једну књигу која ће се звати „Совјет здраваго разума“, на ползу³ мојега рода, да ми није залуду мука и толико путовање. Моја ће књига написана бити чисто српски какогод и ово писмо, да је могу разумети сви српски синови и кћери, од Црне Горе до Смедерева и до Баната. Ја добитка од моје књиге никаква не иштем, само да се хоће толико новаца наћи да типограф⁴ плаћен буде.

Он досад није никакву српску књигу на штампу издао, зато сумњава се предузети је на свој трошак: не знајући какву ће срећу књига имати. Уздам се да ће се наћи који својему роду добра желатељ, Сарајлија и Требињанин, Новосађанин и Осечанин, да пошље овде типографу по неколико дуката: за дати му дрзновеније, и показати му да се находе људи који желе, што добро, српски, на штампи видити. А ко што да, неће штетовати. Јер ће примити толико књига колико износи сума коју положи. Ја уверавајући да ће књига моја бити весма полезна, не мислим у том себе хвалити, но оне људе од који(х) сам што добро научио: из којих премудри(х) књига француски(х), немецки(х) и талијански(х), најлепше мисли као цвеће избирати намеравам и на наш општи језик издати.

Доситеј Обрадовић

¹ Лајпсик – Лајпциг

² грађанска слова – грађанско писмо, за разлику од црквенословенског

³ полза – корист

⁴ типограф – штампарски радник, графичар

1. На којем ће језику бити објављена књига „Совјети здраваго разума”?

- A. на рускословенском
- B. на старословенском
- C. на српскословенском
- D. на српском народном

(1 бод)

2. Чему се нада аутор писма?

- A. финансијској помоћи за штампање књиге
- B. да ће ускоро посетити Сарајево и Нови Сад
- C. великој популарности након објављивања књиге
- D. да ће типограф штампати књигу о властитом трошку

(1 бод)

3. Која се од наведених тврдњи односи на намере аутора писма?

- A. Намерава зарадити од продаје књиге.
- B. Најављује штампање „Писма Харалампију”.
- C. Превешће мудре мисли европских интелектуалаца.
- D. Жели спречити увођење народног језика у књижевност.

(1 бод)

Поноћ

(одломак)

Поноћ је.

У црном плашту нема богиња;

слободне душе то је светиња.

То глухо доба, тај црни час.

Ал' какав глас?...

По тамном крилу неме поноћи

ко грдан талас један једини

да се по морској ваља пучини,

лагано хуји, к'о да умире,

ил' да из црне земље извире.

Можда то дуси земљи говоре?

Ил' земља куне своје поборе?

Ил' небо, можда, даље путује

да моју клетву више не чује?

Па звезде плачу, небо тугује,

последњи пут се с земљом рукује!

Па зар да неба свету нестане?

Па зар да земљи више не сване?

Зар да остане –

Тама?

Ђура Јакшић

4. Шта је главни мотив наведених стихова?

- A. ноћ
- B. талас
- C. земља
- D. богиња

(1 бод)

5. Која се стилска фигура јавља у последња четири наведена стиха?

- A. епитет
- B. ономатопеја
- C. реторичко питање
- D. словенска антитеза

(1 бод)

6. Која се од следећих тврдњи односи на наведене стихове?

- A. Песма је по врсти дитирамб.
- B. Стихови су симетрични осмерци.
- C. Лирски субјекат води дијалог с драгом.
- D. У стиховима се јављају звучне песничке слике.

(1 бод)

О Коштани

(одломак)

Чудна нека носталгична поезија загрева цело ово дело. То је она иста поезија што се налази у нашим народним песмама, нарочито босанским севдалинкама, које су и методичног Гетеа могле загрејати. У тој поезији има нечега меког, топлог, дубоког, болног; она изражава ону љубав која је јача од смрти и која се најзад изједначује са смрћу. Има ту нечега што долази од наше меке, женске, осетљиве расе словенске, она уздржана и скривена емоција људи који су много патили и који се сви у срце повлаче. Има и нечег сензуалног, плахог, што нам је остало од Турака. Ова је поезија заразна, ако се тако може рећи, она је опојна као какав источњачки мирис, она у дубинама срца изазива већ давно умукла осећања, онако као што су под ветровима еолске харфе изводиле тајанствене мелодије. Наши стари су ту поезију боље осећали но ми; наши дедови и очеви знали су шта је то севдах. Ми смо за то исувише малокрвни, суви, сложени. Они су могли да вену и да умиру од тих рана. Ми само још у песмама осећамо.

Ниједно књижевно дело наше не износи боље но Коштана ту особиту, заносну, фаталну љубав. И мало је дела која су у стању да оставе тако трајан и дубок утисак. Нема спора да је она пуна мана; строго узев, она није ни драма, радња је једноставна, трема, врло трема, рђаво повезана, али то су техничке мане, и то је ствар заната. Коштана је добро, истински уметничко дело, јер је пуно живота, јер се прелива њиме и неком дубоком, интимном, болном поезијом. Ја бих дао све регуларне драме Јована Суботића и Милорада Шапчанина за један онакав снажан и емотиван 'комад живота', као што је четврти чин Коштане, која је једна од најлепших, најпоетичнијих и најдубљих песама целе наше књижевности.

Јован Скерлић

7. О чему певају песме у драми „Коштана”?

- A. о брачној срећи
- B. о фаталној љубави
- C. о испуњеном животу
- D. о платонском односу

(1 бод)

8. Шта је од наведеног према Јовану Скерлићу мана драме „Коштана”?

- A. Драма траје предуго.
- B. Радња је компликована.
- C. Радња није добро повезана.
- D. Драмски ликови су беживотни.

(1 бод)

9. Каква је драма „Коштана” у односу на драме Јована Суботића и Милорада Шапчанина?

- A. животна
- B. површна
- C. класична
- D. монотона

(1 бод)

Задачи без полазног текста

Задачи вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан. Тачне одговоре треба да означите знаком X на листу за одговоре. Тачан одговор доноси један бод.

10. Која се од наведених тврдњи **не односи** на народне лирске песме?

- A. Све су везане уз неку мелодију.
- B. Стихови су организовани у строфе.
- C. Изводе се у колу, уз игру или обредну радњу.
- D. Изражавају колективна осећања и расположења.

(1 бод)

11. Како се зове стилска фигура подсећања на неко познато дело, лик или ситуацију?

- A. алузија
- B. парадокс
- C. инверзија
- D. синегдоха

(1 бод)

12. На коју се књижевну врсту односи следећа дефиниција?

Форма модерне прозе у којој мисаоност постаје доминантна у односу на догађаје и збивања. Ако догађаја и има, они су само повод за промишљања или филозофирање о различитим темама.

- A. поема
- B. мемоари
- C. роман-есеј
- D. приповетка

(1 бод)

13. Шта се од наведеног односи на народну епску песму?

- A. дидааскалије
- B. кратка форма
- C. субјективност
- D. развијена фабула

(1 бод)

14. Како се зове врста драме у којој се исмејавају мане главног јунака и његови поступци?

- A. комедија интриге
- B. комедија ситуације
- C. комедија карактера
- D. друштвена комедија

(1 бод)

15. На које обележје указује почетни стих у народним песмама „Мили боже, чуда великога”?

- A. на анимизам
- B. на синкретизам
- C. на променљивост
- D. на формулативност

(1 бод)

16. Која се од наведених тврдњи односи на лик Бановић Страхиње из истоимене народне песме?

- A. Враћа се кући из турског ропства.
- B. Уз Видосавину помоћ убија Момчила.
- C. Треба да пресуди коме ће припасти царство.
- D. Похарани су му двори и отета му је верна љуба.

(1 бод)

17. У којем је веку Свети Сава написао „Житије Светог Симеона”?

- A. у 10. веку
- B. у 11. веку
- C. у 12. веку
- D. у 13. веку

(1 бод)

18. Пажљиво прочитајте наведени запис Глигорија Дијака:

„Ја грешни Глигорије дијак, недостојан назвати се дијаком, заставих ово јеванђеље златом кнезу великославном Мирославу, сину Завидину. А мене, Господе, не заборави грешног, него ме сачувај себи, да ми није, господине, жао, теби радећи, кнезу своме господину, ако ме не чуваш грешнога.”

За кога је Глигорије Дијак преписао јеванђеље?

- A. за Бога
- B. за себе
- C. за Завиду
- D. за Мирослава

(1 бод)

19. Пажљиво прочитајте одломак из беседе „Црни биво у срцу” Гаврила Стефановића Венцловића:

„Велики се то ђаво,
као црни биво у срцу гнезди.
Ево сâм то видим
да неки други завичај злочест,
у моме телу војује
супроћ мога умља.”

На шта се од наведеног односи метафора „црни биво у срцу”?

- A. на зло у човеку
- B. на болест и смрт
- C. на страх од сукоба
- D. на чежњу за завичајем

(1 бод)

20. Која се мана лика Кир Јање исмејава у делу „Тврдица” Јована Стерије Поповића?

- A. лењост
- B. шкртост
- C. уображеност
- D. растрошност

(1 бод)

21. Које је врсте песма „Кад млидија умрети” Бранка Радичевића?

- A. елегија
- B. љубавна
- C. сатирична
- D. родољубива

(1 бод)

22. Шта је Лазу Костића инспирисало за писање песме „Santa Maria della Salute”?

- A. пут у Беч
- B. смрт драге
- C. ратно искуство
- D. реформа језика

(1 бод)

23. Пажљиво прочитајте стихове из IV песме „Ђулића увеока” Јована Јовановића Змаја:

„Вичем богу: Она је још млада!
Вичем правди: Она се још нада!
Анђелима: ви јој срца знате!
Вичем земљи: Она није за те!
Ниоткуда нема ми одјека, –
вичем себи: Зар јој немаш лека!...
Идем, станем, ка’ очајник клети,
опет зборим речи без памети:
‘Не сме нам умрети!’”

Која се стилска фигура јавља у наведеним стиховима?

- A. епифора
- B. апострофа
- C. анадиплоза
- D. ономатопеја

(1 бод)

24. Коју је од наведених приповедака написао Симо Матавуљ?

- A. „Глава шећера”
- B. „Данга”
- C. „Први пут с оцем на јутрење”
- D. „Поварета”

(1 бод)

25. Која се од наведених обележја односе на реализам у српској књижевности?

- A. национализам и култ песника као генија
- B. социјална мотивација и објективан приповедач
- C. симболистичко песништво и емоционални занос
- D. идеал ренесансне уметности и античка строфика

(1 бод)

26. Која се од наведених карактерних особина односи на лик Зоне Замфирове из истоименог романа Стевана Сремца?

- A. скромна и љупка
- B. посесивна и шкрта
- C. размажена и поносите
- D. сналажљива и марљива

(1 бод)

27. Пажљиво прочитајте одломак из манифеста Светозара Марковића „Певање и мишљење”:

„Ама кад човек пише своја осећања и печата их у журналу и казује их целој публици, онда треба гледати хоће ли та публика имати користи од тог што прочита. Публика плаћа за књигу коју чита, а и време за које се књига чита кошта новаца, па кад у награду за све то добије мисли које су противне и науци и здравој памети, онда је то писање савршено штетно.”

Који од наведених ставова заступа аутор?

- A. Све књиге су једнако корисне.
- B. Књижевност треба да буде у складу с науком.
- C. Књиге треба да буду бесплатне свим читаоцима.
- D. Књижевност треба да тематизује љубав и осећања.

(1 бод)

28. Коју је од наведених песама написао Алекса Шантић?

- A. „Нирвана”
- B. „Вече на шкољу”
- C. „Ђачки растанак”
- D. „Човек пева после рата”

(1 бод)

29. Који се од наведених појмова односи на лик попа из приче „Мрачајски прото” Петра Кочића?

- A. алтруиста
- B. оптимиста
- C. мизантроп
- D. филантроп

(1 бод)

30. На који се књижевни правац односи следећа тврдња?

Поезија се развија под снажним утицајем парнасизма и симболизма, а у песмама се јављају мотиви безнађа, пролазности, смрти, сновиђења, те љубави према жени и Богу.

- A. на модерну
- B. на реализам
- C. на авангарду
- D. на романтизам

(1 бод)

31. Пажљиво прочитајте стихове из песме „Залазак сунца” Јована Дучића:

„Још бакрено небо распаљено сија,
И црвени река од вечерњег жара;
Још подмукли пожар као да избија
Из црне шуме старих четинара.”

Која се стилска фигура јавља у наведеним стиховима?

- A. парадокс
- B. поређење
- C. апострофа
- D. еуфемизам

(1 бод)

32. Како се зове аутор песме „Плава гробница“?

- A. Милутин Бојић
- B. Војислав Илић
- C. Сима Пандуровић
- D. Милан Ракић

(1 бод)

33. У којем се веку одиграва радња романа „Сеобе“ Милоша Црњанског?

- A. у 17. веку
- B. у 18. веку
- C. у 19. веку
- D. у 20. веку

(1 бод)

34. Која се од наведених тврдњи односи на песму „Човек пева после рата“?

- A. Лирски субјекат слави војне победе.
- B. Песмом доминира осећај резигнације.
- C. Објављена је након Другог светског рата.
- D. Песму је написао Момчило Настасијевић.

(1 бод)

35. Пажљиво прочитајте одломак из романа „Људи говоре“ Растка Петровића:

„Пре но што се врате у кућице, стотине још других пчела мешају се, укрштају, бацају у цветове. Сав простор изнад биља, као да је захваћен у њихов покрет, престаје бити за очи статичан. И цветови као да играју под летом пчела; као да једни дотрчавају под њих, да други у страху и ужасу беже.“

Какав је описани простор?

- A. празан
- B. страшан
- C. статичан
- D. динамичан

(1 бод)

36. Где је смештена радња романа „Проклета авлија“?

- A. у Београду
- B. у Вишеграду
- C. у Прерову
- D. у Цариграду

(1 бод)

37. Који је од наведених романа по врсти роман-есеј?

- A. „Корени” Добрице Ћосића
- B. „Лелејска гора” Михајла Лалића
- C. „На Дрини ћуприја” Иве Андрића
- D. „Прољећа Ивана Галеба” Владана Деснице

(1 бод)

38. Пажљиво прочитајте стихове песме „За себра” Десанке Максимовић:

„Тражим помиловање
за себра
што ниче и умире као трава
у заборав из заборава,
за тридесет кућица његовог кромпира,
за усукано кукуруза стабаоце,
за дим над кровом,
за оно где је, следећи оце,
погрешио делом и словом.
За себра увек верна животу,
за себра који сунце воли.”

Која од наведених тврдњи **није тачна**?

- A. Себри су властодршци.
- B. Себри се пореде са травом.
- C. Себри су кметови и сељаци.
- D. Себри живе скромно и неприметно.

(1 бод)

39. Са којом се историјском личношћу поистовећује лик Ћамила у делу „Проклета Авлија” Иве Андрића?

- A. са Латифагом
- B. са Џем-султаном
- C. са Царом Душаном
- D. са Сулејманом Величанственим

(1 бод)

40. Како се зове угао снимања примењен у сцени приказаној на фотографији?

- A. тотал
- B. панорама
- C. горњи ракурс
- D. нормалан ракурс

(1 бод)

II. Језик

Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само је **један** тачан. Тачне одговоре треба да означите знаком X на листу за одговоре. Тачан одговор доноси један бод.

41. Која је од наведених реченица написана у складу с правописном нормом?

- A. Марко се вратио из С.А.Д.
- B. Марко се вратио из С.А.Д.-а.
- C. Марко се вратио из Сједињених америчких држава.
- D. Марко се вратио из Сједињених Америчких Држава.

(1 бод)

42. У којој се од наведених речи једначење по звучности остварује у говору, а **не бележи** при писању?

- A. свадба
- B. гангстер
- C. врапчић
- D. сведоџба

(1 бод)

43. У којој се од наведених реченица јавља збирна именица?

- A. Пера је изгубио наочаре.
- B. Марко је закључао врата.
- C. Тијана има нове панталоне.
- D. У башти расте шарено цвеће.

(1 бод)

44. Која је од наведених именица настала извођењем из корена глагола?

- A. вајар
- B. столар
- C. бравар
- D. посластичар

(1 бод)

45. У којој је од наведених реченица синтагма **црвена боја** у функцији атрибутог скупа?

- A. Марини је најлепша црвена боја.
- B. Марина има хаљину црвене боје.
- C. Маринина хаљина је црвене боје.
- D. Марина највише воли црвену боју.

(1 бод)

46. Који од наведених фразеологизама значи **узалуд покушавати променити нешто**?

- A. ићи грлом у јагоде
- B. лупати главом о зид
- C. млатити празну сламу
- D. исправљати криву Дрину

(1 бод)

47. Који је од наведених дијалеката ијекавски?

- A. косовско-ресавски
- B. призренско-тимочки
- C. источнохерцеговачки
- D. шумадијско-војвођански

(1 бод)

48. Које се од наведених обележја односи на научни функционални стил?

- A. концизност
- B. субјективност
- C. фигуративност
- D. неформалност

(1 бод)

49. У којем веку рускословенски језик улази у употребу међу Србима?

- A. у 11. веку
- B. у 14. веку
- C. у 18. веку
- D. у 19. веку

(1 бод)

50. Како се зове дело у којем је Сава Мркаљ представио своју реформу српске азбуке?

- A.** „Српски рјечник”
- B.** „Писмо Харалампију”
- C.** „Мала граматика српског језика”
- D.** „Сало дебелого јера либо азбукопротрес”

(1 бод)

III. Књижевност и језик

Задаци кратког одговора

У следећим задацима одговорите кратким одговором (с једном речи, с неколико речи или једноставном реченицом). Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици. Тачан одговор доноси један бод.

51. Која врста народних лирских песама тематизује настанак света и појаву натприродних бића?

(1 бод)

52. Како се зове облик песме који се састоји од 14 стихова распоређених у два катрена и два терцета?

(1 бод)

53. Како се зове обраћање књижевног лика самоме себи?

(1 бод)

54. Како се зове прозна књижевна врста коју обележавају стереотипни почетак, фантастични елементи и срећан крај?

(1 бод)

55. Које је књижевне врсте дело „Дјевојка бржа од коња“?

(1 бод)

56. Пажљиво прочитајте наведену реченицу и одговорите на следећих пет питања:

Живот нам враћа само оно што ми другима дајемо.

56.1. Који се звучни палатал јавља у наведеној реченици?

(1 бод)

56.2. Како гласи односна заменица у наведеној реченици?

(1 бод)

56.3. У која се два падежа јавља заменица **ми** у наведеној реченици?

(1 бод)

56.4. Које две синтаксичке функције врши заменица **ми** у наведеној реченици?

(1 бод)

56.5. Како гласи антоним именице **живот**?

(1 бод)

Празна страница

Празна страница

Празна страница

Празна страница